

**Prof. univ. dr. Ionel Căndea,
membru corespondent al Academiei Române,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

CĂRȚI DIN BIBLIOTECA MĂNĂSTIRII MĂXINENI – EPOCA LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU ȘI ANTIM IVIREANUL

***Abstract:** Măxineni Monastery is one of the most important spiritual landmarks in Bărăgan. Founded by the ruler Matei Basarab, it has irradiated the culture and the light of the sciences, both in Braila area and throughout Wallachia since the XVIIth century. From the former heritage of the monastery, there remained copies of old and very valuable books illustrating that era, which was full of faith and culture.*

The present study highlights some of these XVIIth century cult books. In the present context, through the involvement of the Archdiocese of the Lower Danube and Archbishop Dr. Casian Crăciun, through a European project, this monastery, the voivodal house and the entire enclosure have been restored, in an exceptional manner; they must be rediscovered and we must bring “home” all the patrimonial values bearing the “Maxineni” brand.

***Keywords:** Liturgical books, patrimony books, title page, preface, summary.*

Prezența cărții românești în județul Brăila reprezintă o problemă deosebită în cadrul mai larg al fenomenului răspândirii acesteia pe teritoriul patriei noastre.

Trebuie să precizăm de la început că, în ceea ce privește timpul, epoca 1508-1829 se suprapune aproape exact răstimpului în care orașul Brăila și o parte din județul cu același nume au trecut din stăpânirea Țării Românești în cea a turcilor, care le-au transformat în kaza (cca 1538-1828).

În acest fel, anul 1829 devine pentru Brăila limita superioară firească pentru care prezența cărții vechi românești constitu-

ie un argument al continuității elementului românesc, mai ales în cetate.

Se impune însă și o precizare în spațiu: nu tot teritoriul vechiului județ al Brăilei a devenit raia, ci aproximativ jumătate din acesta¹, mai precis jumătatea răsăriteană, inclusiv balta. Restul a rămas, până către 1646, județul Brăila, iar de la această dată județul „Râmnicu-Sărat și Brăila”².

Datorită acestui fapt am inclus în cercetarea noastră și știrile despre prezența cărții vechi românești la Mănăstirea Măxineni, aflată astăzi în județul Brăila, ridicată de Matei Basarab la 1637³ pe teritoriul fostului județ Râmnicu-Sărat.

Astfel, *Catastihul de toate câte are Sfânta Mănăstire Măxineni, mișcătoare și nemișcătoare...*, întocmit la 20 august 1742, când Mihail Racoviță orânduiește egumen aici pe chir Ștefan⁴ menționează următoarele cărți: 11 *Minee lunovnice*, 1 *Mineai cu octoih*, 1 *Apostol*, 1 *Evanghelie grecească i rumânească*, 1 *Leturghie* de la Buga vel-dvornic, 1 *Molitvelnic* slovenesc, 1 *Psaltire moldovenească*, 1 *Polustav*, 2 *Trioade* de Kiev, 1 *Penticostar*, 1 *Ceaslov* slovenesc, 1 *Leturghie* grecească.

Cele 11 *Minee* nu pot fi, ținând cont de data catagrafiei, decât cele tipărite la Buzău în 1698⁵, deoarece până la 1742 altă ediție a Mineelor nu este cunoscută la noi. Ele nu puteau proveni dintr-un tipar străin, deoarece observăm că cel ce a scris documentul are grijă să precizeze limba sau limbile în care sunt tipărite cărțile enumerate și chiar locul de unde vin.

1. Vezi pentru hotarul raialei la sfârșitul secolului al XVII-lea Ilie Corfus, *Hotarul raialei Brăila, la 1695*, în „Revista istorică română”, XV, 1949, p. 335-342; Radu Perianu, *Raiaua Brăilei, Noi contribuțiuni*, *Ibidem*, p. 292-295, precum și Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Științifică, București, 1968, p. 82-89.

2. Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 88.

3. Pentru data înființării Mănăstirii Măxineni, vezi C. C. Giurescu, *Matei Basarab, cel mai mare ctitor bisericesc al neamului nostru. Știri noi despre lăcașurile lui*, în *Prinos închinat I.P.S.S. Nicodim Patriarhul României, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață, 50 ani de preoție și 7 ani de patriarhat*, București, 1946, p. 167-176, și de același, *Istoria Românilor*, vol. III, partea I, ediția a II-a, București, 1944, p. 66-67.

4. Arhivele Statului București. *Documente istorice*, CXXVII/22.

5. I. Bianu, N. Hodoș, *Bibliografia românească veche*, vol. I, București, 1903, nr. 111.

76. *Apostol*, București, 1683.

АПОСТОЛЪ

КЪ ДЪАМНЪЗЪХЪ СЪНЪНЪХЪ

Къре ꙗтрь ѡчѣста кин токмиѣтъ дупре ѡркъи
дѡма Греческаса ѡтѡла, ѡсмакъ ꙗткъи
сѡс Търкритъ.

Ден першка, шѣ къ тоатъ клатъма, прк
дѡмнѣтсаѣ, шѣ прк ꙗкъѡцѣтсаѣ Дѡмнъ ши
ѡвѡкъдѡнтѡрю ѡ тоатъ цѡра Рѡмѡнѣскѡ.
Іоу ШЕРБАНЪ К: Кѡвѡд, ѡдѡкратѣ шѡет
прк ѡснѡѣ Кѡтрѡн Шѡрѡан Бѡкърѡв Кѡвѡд.

ꙗтрь фѡлѡсѡкъ шѣ ꙗцѡлѡкѡрѡк пракѡслаѡ
шѡнѣ Рѡмѡнѣнѣ Бѡкърѡн.

Испрѡвиннкъ фѣнѡдъ прк Сѡнѣцѡтѡлѡ Кѡр,
ΘΕΟΔΩΓΙΟϚ Митрополѡитѡлѡ цѡрѡн, шѣ
ꙗтрь Лѡтѡрѡлѡ.

ꙗн ѡснѡѣ Митрополѡн Бѡсѡрѡнѡлѡр Търкритѡлѡ
ѡ ѡнѡкъ дѡла сѡснѡлѡ Лѡнѣ лѡтѡр.

60. *Apostol*, 1725.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 34, îl semnalează ca existent la biserica unită din Maieri (Alba-Iulia). Nu arată locul tipăririi.

67. *Apostol*, 1731.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, București 1906, p. 144, ca existent la biserica comunei Petridul-de-sus.

Evanghelia grecească i rumânească o identificăm fără dificultate, în răstimpul dat, singura ediție bilingvă greco-romană fiind cea tipărită la București, în 1693¹⁰.

95. *Evanghelia greco-română*, București 1693.

ΘΕΙΟΝ καὶ ἱερὸν ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, Ἑλληνοβλάχικον, τὸ πρῶτον συναρροσθῆν κατὰ τὰς ἀμφοτέρους διαλέκτους, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἑλληνικὴν τύπον ἐστρωμῆνου, τῆ τοῦ εὐσεβεστάτου, ἐκκληροστάτου τε, καὶ μεγαλοπρεπεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγιμόνου πάσης οὐγκροβλαχίας, κυρίου κυρίου Ἰωάννου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ μπαζαράμπα βοιβόδα, προτροπῆ τε καὶ ἀναλλάξεσι, πρὸς τὴν τὸν ὀρθοδόξου κινήν ὠφέλειαν. Ἐθῆνοντος τὸν ὄνομα τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ πανιερωτάτου μηροπόλιτου κυρίου ΘΕΟΔΩΣΙΟΥ. Ἐν ἔτει στρῆου. αχχγ'. Ἐτυπώθη δὲ ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει τῆς οὐγκροβλαχίας.

СФНЪТЪ шѣ дѡнѡнѡсѡка СЪНЪНЪСЪЛІСЪ Сѡнѣскѡ шѣ рѡмѡнѣскѡ, ѡсма ꙗткъи ѡкъкътѡитъ ꙗтравѡнѡдѡлѡв ѡнѡвнѡв, шѣ дѡнѡнѡ грѡчѡсѡка ѡнѡ кнѡскрѡнѣнѣ ѡрѡнѡдѡлѡкъ ѡнѡзѡтъ. Къ ѡ кѡгѡнѡстѡнѡсѡѣ, прк ѡснѡнѡтѡсѡѣ шѣ ѡ мѡре кѡкѡнѡцѡтѡсѡѣ, дѡдѡнѡ шѣ ѡвѡкъдѡнтѡрю ѡ тоатъ ѡтѡрѡвѡлѡлѡ, Іоуан Кѡстѡнѡвнѡнѡнѡ кѡкърѡвѡв кѡвѡдѡ, першка шѣ клатъма, сѡре чѡк де ѡнѡнѡ ѡ пракѡслаѡкнѡнѡлѡр фѡлѡсѡнѡцѡкъ. ꙗтрьшѡнѡдѡ кърѡма пракѡслаѡнѡ прк сѡнѡнѡцѡтѡлѡ митрополѡитѡ кѡр ΘΕΟΔΩΓΙΟϚ ꙗтрь ѡнѡсѡ ѡнѡнѡнѡнѡлѡр Търкритѡлѡ, ѡ сѡрѡвѡлѡлѡ.

10. *Ibidem*, vol. I, nr. 95.

EVANGHELIE, 1693 331

Pe verso titlului se află stema Țării Românești încadrată de cuvintele:
 ΕΥΑΓΓ. ΘΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΔΕΣΑΡΑΜΙΑΣ ΒΟΕΒΟΔΑΣ
 ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΚΑΙ ΗΜΕΡΙΝΟΥ ΠΑΤΗΣ ΟΥΤΚΡΟΒΑΧΙΑΣ.*

(Cu mila lui Dumnezeu Ioan Constantin Basaraba Voevoda Domn și stăpânitor peste toată Ungrovlahia).

Sub stemă se află următoarele:

„Sihuri politicești 8, asupra stemii a pré luminatului și blagocistivului domnu Ioan Constantin B. B., voevodă.

<p>„Fericitii domni ai țării rumânești, „Luminate Doamne, frâște te-au născut „Iară Dumnezeu curescul împărată „Arme de biruință încă îți daiuaste, „Și puternica armă ce domnăscă „Cu acoste dară Doamne Costandine, „Stăpânaște vrédnic, pre buni miluaste, „Ca Domnul curescu să te invredniciască</p>	<p>vestiții acia mari basărabeghi, și podoabă țării aceștii te-au făcut. cu domnie însuși te-au coronat, in potriua vrăjmașilor biruitor te văzniasăste; pré cinstita cruce, ca să te păzescă, bine te întărăște, că Domnul e cu tine, și spre folosul țării pururé nevoiasăste. după aciașta viață, și la ce cerescă.</p>
--	---

„Al măriei tale mică și plecată slugă
 „Șarbanu, H Logofat.“

Liturghia „de la Buga vel dvornic“, socotind-o românească, are, pentru răstimpul până la 1742, nu mai puțin de cinci ediții românești, dintre care cea de la 1697 a apărut la Iași¹¹, iar celelalte patru la București (1728-1741 și 1742) și Râmnic (1733)¹².

1679.

69. Dosofteiu, Dumneșălasca Liturghie, Iași 1679.

ДѢЯКА АНТѢРГІЕ. | АКАС АНТѢИ ТИПЪРИ | ТЖ. РЪМЪНАЦІЕ, КС | МЪАТЖ
 ѠСЪРДІЕ, СЪИ | ЦЪАНАЖ ТОЦА СПЕНІА | АН ДЪКЪ КС АТРЕГ Р | ЦЪАЕС. ТИПЪ
 Р(И)ТЪСАС | АА СІТА МИТРОПОЛІЕ | Р АШЪ МІЦЪ МАН | АН АНДАЪ ЗРПЗ.

In-4° de 101 foi: 16 foi nenum. și 36+49 numerotate cu lipsuri și greșeli. Tiparul e negru și într'un singur titlu cu roșu. Pagina are 17 rinduri. Titlul e încadrat într'o gravură pe lemn reprezentând diferite scene din viața lui Christos, iar în dreapta și stânga S-ții Vasile-cel-Mare și Ioan Gură-de-aur (n° 186).

11. *Ibidem*, nr. 69.

12. *Ibidem*, vol. II, nr. 196, 220, 226 și respectiv nr. 208. Nu mai luăm în discuție edițiile slave, slavo-române, precum și cea greco-arabă și georgiană.

196. Liturghie, București 1728.

Дѣиѣзѣщїаѣ шїѣ сѣѣїтѣаѣ | ЛУТЪРГІИ. | Я чѣловѣк динтрос сѣѣїци Пѣрїнци-
ларѣк | нѣїрїи ѡ лѣшї Іѡаннѣ Златошѣтъ, ѡ лѣшї Ва- | сїаѣ чѣаѣ Мѡре, шїѣ ѡ Прѣждѣ-
сѣїщїиѣ. | Якъмѣ ѣтрѣчѣсташѣ кїнѣ Тѣпѣрїтъ. | А зїааѣ прѣ адмїнїтсѣшї
Дѡмѣ, шїѣ | ѡблѣдшїтѡрю ѡ тѡтъ Цѡра Рѣмѣжїкѣскѣ, | Іѡаннѣ Нїкѡлаѣ
Ілѣѣѣндрѣ Бѡекѡдѣкѣ | Кѣ тѡатѣ кїлатсѣаа прѣ сѣѣїцїтсѣшї | Мїтрополїтъ
ѡаѣ ѡггровлахїї, | Кѣр Дѡнтїаѣ. | А сѣїта Мїтрополїѣ ѡ Бѣскрїщїларѣк. | Ла
ѡнѣаѣ дѣ аа Хѣ, ѡѡѣнї. | Дѣ кѣчѣрїнїкѣа ѣнтрос Прїѡцї Пѡпа Стѡїка Іѣкѡвїчѣ.

220. Liturghie, București 1741.

Дѡнїѣзѣщїаѣ шїѣ сѣѣїтѣаѣ | ЛУТЪРГІИ. | Я чѣловѣк динтрос сѣѣїци
Пѣрїнциларѣк | нѣїрїи ѡ лѣшї Іѡаннѣ Златошѣтъ, ѡ лѣшї Ва- | сїаѣ чѣаѣ Мѡре, шїѣ ѡ
Прѣждѣсѣїщїиѣ. | Якъмѣ ѣтрѣчѣсташѣ кїнѣ Тѣпѣрїтѣ. | А зїааѣ прѣ адмїнїтсѣшї
Дѡмѣ, шїѣ | ѡблѣдшїтѡрю ѡ тѡатѣ Цѡра Рѣмѣжїкѣскѣ, | Іѡаннѣ Кѡнїстан-
тїнѣк | Нїкѡлаѣ Бѡекѡдѣкѣ, | Кѣ кѣатсѣаа прѣ сѣѣїцїтсѣшї Мїтро- | полїтъ,
ѡаѣ Кѣсарїѣ Пѡлѣстїнїи. | Кѣр Янїантѣ. | Шїѣ сѣ-ѡс Тѣпѣрїтъ ѣ Мѣнѣстїрѣк сѣѣ-
тсѣшї | Сѡвѣкїѣ ѣ Бѣскрїщїи, Чѣ ѡстѣ ѣкнїнѣтъ, | Іѣрѣсѣаїмѣсѣшї | А тѣпографїѡ
Шѣѡаїѣ | Бѣскрїщїларѣк | Ла Янѣаѣ дѣаа Хѣ ѡѡѣа | Дѣ кѣчѣрїнїкѣаѣ ѣтрѣ Прїѡцї
Пѡпа | Стѡїка Іѣкѡвїчѣ.

208. Liturghie, Râmnic 1733.

Сѣѣїтѣаѣ шїѣ дѣнїѣзѣщїаѣ | ЛУТЪРГІИ. | Я чѣловѣк динтрос сѣѣїцї Пѣрїн-
циларѣк нѡ | шрїи ѡлѣшї Іѡаннѣ Златошѣтъ, ѡлѣшї Васїаѣ | чѣаѣ Мѡре, шїѣ ѡ Прѣждѣсѣ-
щїиѣ. | Якъмѣ ѣтрѣс ѡчѣсташї Кїнѣ Тѣпѣрїтѣ | Рѣмѣжїкѣшїѣ. | А Сѣїта Ѣпїскѡпїѣ
ѡ Рїмнїкѣсѣшї. | Кѣ нѣкѡїнѣа, шїѣ кѣ тѡатѣ кїлатсѣаа, | ѡ Прѣ сѣѣїцїтсѣшї шїѣ дѣ
Дѡнїѣзѣс | Юбїтѡрюаѣшї, | Кѣр ІѡНОКѢНТїѢ. | Ѣпїскѡпѣаѣ Рїмнїкѣсѣшї. | Лѣна
лѣшї Дѣкѣмѣрїѣ, ѡ. | Ла ѡнѣаѣ дѣаа Хѣ, ѡѡѣг.

226. Liturghie, București 1742.

S. Liturghie supț Cost. Nicolae Vv. cu cheltuiala prѣsf. Mitropolit al
Chesariѣї, Palestїnei chyr Anania. S'au tip. in Mănăstїrea s. Sava in Bucu-
rești in Tipografia Șѡalei Văcăreștilor, 1742.

Nu cunoaștem exemplar. — Popp, *Disertație*, 65.

Pentru *Molitvenicul slovenesc*, admitând aceleași criterii pentru identificare, rămâne în discuție cel tipărit la Câmpulung în 1635¹³.

116. Molitvenic, Buzău 1699.

ἘΥΧΟΛΟΓΙΩΝΗ | ἸΔΕΚΤΗ ΜΟΛΙΤΒΕΝΗΚῆ | КѦрелє кѦррндє ꙗ҃тѣс сѣне
 тоатъ трѣкла | Бєскрєчѣй чє сѣк кѦкѣне Прѣвѣцѣлар, ꙗшк | зѣтѣ дє сѣѣцѣй ꙗ҃лан, ши
 дє шрѣтѣтѣ | рѣй дє Дѣлєзѣкѣс Пѣрѣнѣцѣ. ꙗ҃ зѣлєлє | лѣмнѣтѣсѣш Дѣмнѣ ши ѡблѣдѣш-
 тѣрѣ | ꙗ҃ тѣатъ цѣлѣ Рѣмѣжѣкѣкѣ, ІѢѢННѢ | КОНСТѢНТѢННѢ БѢСѢРѢБѢ БОѢ-
 БОДѢ | Кѣс вѣлѣсѣлєкѣнѣлѣ Прѣкѣфѣѣцѣтѣсѣш | Пѣрѣнѣтє Кѣрѣ ἸἘἘΔΟCΙἘ, | Μιτροπο-
 λιτѣсѣ ѣ тоатъ цѣлѣ Рѣмѣжѣкѣкѣ | ꙗ҃кѣм тѣпѣрѣѣтѣ ꙗ҃тѣѣ ꙗ҃ сѣѣтѣ | Ἐἱἕκѣнѣ дєлѣ
 Бѣзѣкѣс. | ꙗ҃ ѣнѣсѣ дєлѣ зѣдѣрѣкѣ лѣлѣмѣ. зѣсѣ | Прѣн ѡстѣнѣкѣлѣ ѣ рѣнѣш Ἐпѣѣкѣнѣсѣш дє |
 Бѣзѣкѣс Кѣрѣ Μιτροφѣнѣкѣ.

13. *Ibidem*, vol. I, nr. 35, neexcluzând posibilitatea unei ediții poate slavo-române, Buzău, 1699 (*Ibidem*, nr. 116) și 1701 (*Ibidem*, nr. 123), Râmnic, 1706 (*Ibidem*, nr. 150 (1) și Târgoviște, 1713 (*Ibidem*, nr. 164 (1)).

1701.

123. Mollitvenic, Buzău 1701.

БѢЖХОЛОГИОНЪ | ПДѢКЪ МОЛИТЕБНИКЪ | Къремъ ксприиде ѿтросъ сине
тѣатъ трѣва | Бескромий че съ кспине Прѣвциаврк, Яшкъ- | зѣткъ де сѣиций Япан, шй
де прѣткъ- | рий де Дѣнезѣс Пѣринци. П зѣлае лс- | минатсаш Дѣмнк шй ѡвѣл-
дѣйтѣрю Я тѣа- | тк Цѣа Рѣмжнѣкѣкъ, Пѣани | КОНСТАНТИНЪ БѢГЪПРЪБЪ РОѢ-
ВОДЪ | Кс вѣгословѣнѣа Прк сѣицитсаш Пк- | ринте, Кър ѲѢСЦАСЦІѢ. | Митро-
политъ ѡ тѣатъ цѣа Рѣмжнѣкѣкъ. | Якъм тинѣрѣтъ ѡ дѣйѣкъ рѣнды ѿ сѣица |
Ѣиѣонѣ дѣла Бѣзѣс. | П ѡнѣа дѣла зидѣрк ѡсми. ѡѣд. | При ѡстѣнѣа ѡ ѿнеси
Ѣиѣонѣсаш де | Бѣзѣс Кър Митрофанъ.

1706.

150. Slujba Născătoarei de Dumnezeu, Rimnic 1706.

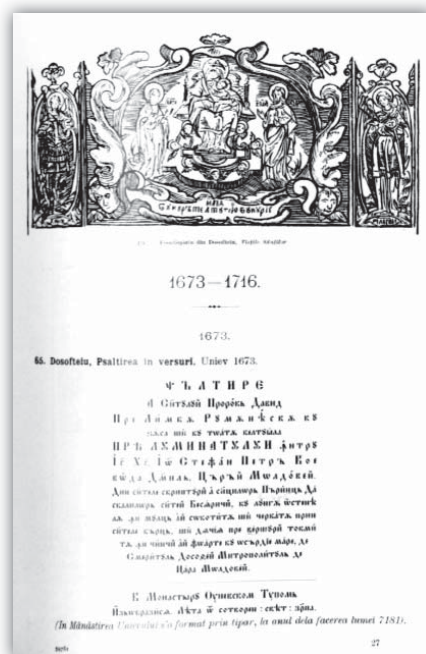
ПДЪНИРѢ | сѣзѣкѣй, ѡ ѡдѣрмирей Пѣкѣтѣарей | де Дѣнезѣс къ Параклѣсе
чѣа де ѡкри, | шй къ Канѣнѣа ѡсѣмогласниксаш | че съ кжитъ сѣмѣтѣа. | Якъмъ
ѿтѣй ѿтраѣста кѣнкъ тѣпкъ- | рѣтъ, шй ѡшезѣтъ. | П зѣлае прк ѡсминатсаш
Дѣнк | Іѡани Квнстандинъ Б: Б: Бѣвѣд: | Кс вѣгословѣнѣа ѡвнтѣриасш де Дѣне |
зѣс Кър Яндѣмъ Ивѣркнѣа Ѣиѣонѣа | Рѣминиксаш. | Кс тѣатъ кѣатсѣа шй ѡсѣр-
дѣа прк | ксѣѣсаш Кър Іѡани Пѣрхимандрѣтѣа, | сѣитѣй мѣнѣстѣри Хспѣзѣй. | Де
Пѣхѣй Пѣканѣкѣчъ Пѣодѣконѣа | Тѣпѣграфѣа | П РѣМНИКЪ. | ѡ ѡнѣа дѣла
Хѣ. ѡѣтѣ.

164. Liturghii, Tîrgoviște 1713.

ДѢНЕЗЕБѢЩНАЕ ШИ ѢФѢТѢАЕ | ЛѢТЪРГІИ | Я чѣлвркъ динтросъ сѣици
Пѣринциаврк | нѣшри ѡ лѣй Іѡанъ Златѣшетъ, ѡ лѣй Ба- | сѣлѣ чѣлкъ Мѣре, шй ѡ
Прѣдѣсѣиный, | ѡкъмъ ѿтѣй Тѣпѣрѣте. | Птросъ ѡкъ Ѣе. де ѡнѣй, ѡ ѿнѣаѣтѣй Дѣм- | нѣй
ѡ прк ѡсминатсаш ѡвѣлдѣитѣрю | ѡ тѣатъ Цѣа Рѣмжнѣкѣкъ, | Іѡани Квнстандинъ
Б: Басарѣвъ Бѣвѣд, | Кс тѣатъ кѣатсѣа прк сѣицитсаш | Митрополитъ ѡкъ
ѡѣгѣрѣѣлѣхѣй, | Кър Яндѣмъ Ивѣркнѣа. | П сѣица Митрополѣе ѡ Тѣрѣѣвѣиций. | ѡ
ѡнѣа дѣла Хѣ, ѡѣтѣ | (Де Гѣѣргѣе Рѣдѣвнѣчъ).

Psaltirea moldovenească, fără indicație de limbă, socotind-o tipărită în românește, poate fi identificată cu cea a lui Dosoftei tipărită la Unieș în 1673¹⁴ sau cu cea tipărită la Iași în 1680 în limbile română și slavonă, a aceluiași.

14. *Ibidem*, nr. 65, respectiv 70.

În cazul *Polustavului* (*Poluustav – Prolog*, cuprinzând deci vieți de sfinți), deși nu se precizează limba de tipărire îl socotim a fi rusesc, la fel ca și cele două trioade tipărite la Kiev¹⁵.

Penticostarul poate fi cel tipărit în Țara Românească la 1644¹⁶ sau ediția din chiar anul catagrafiei, 1742, scoasă la Râmnic¹⁷.

Ceaslovul slovenesc a avut trei ediții în această limbă până la 1742, și anume cea de la 1638 de la Govora¹⁸, 1703 (fără precizarea locului de tipărire în *Bibliografia românească veche*) și 1731, la București¹⁹.

În sfârșit, *Liturghia grecească*, dacă nu reprezintă un exemplar din ediția de la 1701 greco-arabă de la Snagov²⁰, ceea ce e puțin proba-

15. În activitatea tiparului românesc de până la 1742 nu întâlnim nicio ediție de *Vieți ale sfinților*.

16. I. Bianu, N. Hodoș, Dan Simionescu, *Bibliografia românească veche*, vol. IV, Adăugiri, București, nr. 20.

17. *Ibidem*, nr. 75, dacă aceasta a apărut până în luna august.

18. *Ibidem*, nr. 16.

19. *Ibidem*, vol. I, nr. 143 și vol. II, nr. 201.

20. *Ibidem*, vol. I, nr. 130.

bil, înseamnă că este vorba de un produs al unei tipografii din afara spațiului românesc.

130. Liturghier grecesc și arăbesc, Snagov 1701.

كتاب | القدسات الثلاثة الالهيه | مع بعض احتماجات |
 اخر ضروريه الصلوات الارثوذكسيه | قد طبع الان حديثا في اللغة
 اليونانيه والعريبه | | بالتماس ومشارفة الاب الطوباني | كبريو
 كبر اثناسموس البطريك | الانطاكي سابقا | | بمصرن السيد الامجد
 الرفيع الشان | متولد | حكم جميع بلاد ونكروفلاخيا | كبر كبر
 يوانو | قسطنطين بساربا وبوصا المكرم | في تقليد رئاسة كهنوت
 الاب المطران ألكلي | الخطه كبرناوضوسموس للملاد المذكورة اعلا
 | في دير سيدتنا والدة الاله الملكنا بسيفاغوفو | في سنة الـ
 وسبعماية وواحد مسيحيه | بيد ألكان في المتوحدين انتهوس
 ألكرجي الاصل

Trei sfinte liturghii, cu diferite alte rugăciuni trebuincise pentru slujba ortodoxă, tipărite acum pentru întâia oară grecesc și arăbesc, după cererea și cu îngrijirea prea sfințitului părinte Kyr Atanasie, fost Patriarh al Antiochiei, — Theodosie fiind Arhiepiscop al acelei țări. În mănăstirea sfintei Maici a Domnului, numită Snagov, în anul dela Chr. 1701, cu îngrijirea călugărului Antim, Georgian de origine.